

BÜYÜKŞEHİRLER KÜÇÜLMELİDİR

Mustafa AYDIN
Emekli Vali Yardımcısı

Kentleşme ve kentleşme politikaları ile uygulamaları günümüzün en önemli sorunlarının başında geliyor. Özellikle deprem riski bu konunun önemini daha acil hale getiriyor. Aslında konu geçmişte de sürekli gündeme getirilmiştir.

2024 yılında ülkemize baktığımızda, büyük kentler daha çok büyümüş ve bu büyümenin getirdiği sorunlarla baş etmeye çalışılmaktadır. Küçük kentler ve kırsal kesim boşalmış, özellikle kırsal kesim üretim yapılmayan, zayıf bir ekonomik yapıya sahip yerler haline gelecek gibidir.

Büyük kentler ve sanayisi gelişmiş yerler, artan sorunların altından kalkmaya çalışmaktadır. Buralarda temiz toprak, temiz su, temiz hava bulmakta zorlanılmakta, altyapı ihtiyaçları, ulaşım, trafik, gürültü, çevre kirliliği, stres, plansız yapılaşma ve buna bağlı otopark, yeşil alan, park vb. sosyal donatı alanlarının yetersizliği, sosyal

ve kültürel sorunlar, pahalılık ve sayılabilecek pek çok sorunlarla insanlar karşı karşıyadır. Bu sorunların çözümü için kamu kaynaklarının harcanması ve bu harcamaların kısa sürede sona ermeyeceği bilindiğine göre ülke kalkınmasına, yatırıma ayrılacak yeterli kaynak bulunamayacaktır.

Ülkemizde halen kentlerdeki bu nüfusun ihtiyacı olan altyapı ihtiyacının yanında kamu hizmet binaları, okul, ek derslik, sağlık tesisi, güvenlik binaları vb. tesislerin yapımı, tefrişi ve işletim giderleri için kaynaklarımız harcanmakta ve bu harcamaların kısa sürede bitmesi olası görülmemektedir.

Bu kentlerin hava kirliliği, atık su arıtımı, katı atık bertarafı ve diğer kirlilik sorunlarını tamamen çözen belediye henüz yoktur ve kısa sürede de olamayacak gibi görünmektedir.

Büyük kentlerin sorunları, sıkıntıları bilinmekte ve sık sık ifade edilmekte ancak çözüm yolu yeterince konuşulmamaktadır.

6 Şubat ve sonrasındaki depremler büyük kentlerin özellikle İstanbul'un depremselliği tartışmalarını güncel hale getirmiş ve olası bir deprem sonrası ortaya çıkacak hasarın boyutları yetkilileri ve vatandaşlarımızı yeni politikalar üretmeye zorlamıştır. İstanbul'un yeniden yapılandırılması konuşulmakta ancak İstanbul'u daha fazla büyütmemeyi ve hatta küçültülmesi gerektiği konuşulmamaktadır. İstanbul'da planlanan deprem konutlarının bir kısmının biraz teşvikle insanların kendi memleketinde yapılması düşünülmelidir. Bu bağlamda "Kanal İstanbul ve diğer büyükşehirlerde planlanan mega projeler yeniden değerlendirilmeye alınmalıdır.

Kentleşme ve kentleşme politikaları ve uygulamaları günümüzün en önemli sorunlarının başında geliyor. Özellikle deprem riski bu konunun önemini daha acil hale getiriyor. Aslında konu geçmişte de sürekli gündeme getirilmiştir.

Büyük kentlerin sorunları, sıkıntıları bilinmekte ve sık sık ifade edilmekte ancak çözüm yolu yeterince konuşulmamaktadır.

Deprem Konseyinin 2002 yılında yayınladığı "Deprem Zararlarını Azaltma Ulusal Stratejisi"nde, "Türkiye'de deprem zararlarının aşırı olmasının başlıca nedeni, gerek imar ve yer seçimi kararlarında, gerekse yapılaşma işlerinde, planlama – projelendirme ve uygulamanın yetersiz olması ve denetimlerden uzak kalmasıdır." görüşlerine yer vermiştir.

Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca düzenlenen "Deprem Şûrası'nın sonuç bildirgesinde, "... Bu nedenle yerleşme ve yapılaşma süreçlerinin yeniden düzenlenmesi, imar ve yapı sisteminin risk yönetimini içerecek biçimde yenilenmesi gereği açıktır." görüşlerine yer verilmiştir.

TOKİ tarafından düzenlenen "2011 Konut Kurultayı"nın amaç bölümünde, "Doğal afetlerin tehdit etmediği, insanların endişesiz bir yaşam sürecekları, ekosisteme uygun ve sürdürülebilir büyümeye katkı sağlayan, toplumsal ortak değerlerle

Kentlerin hava kirliliği, atık su arıtımı, katı atık bertarafı ve diğer kirlilik sorunlarını tamamen çözen belediye henüz yoktur ve kısa sürede de olamayacak gibi görünmektedir.

Anadolu'da cazibe merkezi kentler oluşturulmalıdır. Sanayinin yükü gelişmiş bölgelerden belli ölçülerde buralara taşınmalıdır.

barışık, tarihsel mirasa sahip çıkan aynı zamanda geleceğin dünyasını kucaklayan konutlar ana hedefimiz olarak ortaya çıkıyor." görüşlerine yer verilmiştir. Ancak yaşadığımız çevrede bu ilkeye uygun bir yerleşim alanı var mıdır?

Devletin kendi kurumlarının görüşlerini uygulayan, dinleyen yok. Sorgulayan, hesap soran var mı?

Prof. Dr. Doğan KUBAN, 2010 yılında kendisiyle yapılan bir söyleşide; "... Türkiye'de hiçbir şey rantın dışında gerçekleşmiyor. Yapı alanı denilen şey yağma alanına dönüşüyor, yasa uygulanmıyor. Hızlı kentleşmenin, kültürsüz hızlı kentleşmenin bir sonucu bu." görüşlerine yer vermiştir.

Uzun soluklu, gerçekçi, kamu yararına ve bilimsel politikalara uygun kentleşme anlayışı zaman ve sabır ister, vatandaşın katılımı gerekir; buna kimsenin sabrı yok maalesef. Kentleşme politikalarımız sorunlu, bu nedenle kentlerimizi daha çok büyütmeyle, hatta küçültmeye çalışmalıyız.

Olması gereken insanların memleketlerinde ve doğdukları yerlerde daha iyi yaşama koşullarının oluşturulması ve buralarda yaşama ve üretime katılma isteğinin geliştirilmesidir.

Anadolu'da cazibe merkezi kentler oluşturulmalıdır. Sanayinin yükü gelişmiş bölgelerden belli ölçülerde buralara taşınmalıdır.

Köyler güçlendirilmeli, köyde hayvancılık, bitkisel üretim, bu üretime dayalı basit imalat işleri, yerel ürünler geliştirilmeli, köylerin yaşam standartları yükseltilmelidir.

Anadolu'daki küçük il ve ilçeler için kalkınma modelleri geliştirilmeli ve yaşam cazibeleri artırılmalıdır.

İnsanların buldukları, doğdukları yerlerde, kendi memleketlerin-

de hayatını devam ettirmesini bir politik hedef olarak ele alıp; buna uygun tedbirler alarak ve orada yaşayan insanların da kendi memleketinde kalması halinde mutlu olacağına inanması, yaşamın ve üretimin içinde olarak ülkemizin daha hızlı gelişmesine katkı koyacağı bilincine gelmesiyle sorunların daha çabuk çözüleceği ve ülke kaynaklarının daha optimum ve eşitlikçi dağıtılacağı değerlendirilmektedir.

Büyüyen ve yükünü taşımakta zorlanan kentlerin varlığı aslında çok kişiyi rahatsız etmekte ancak bu konu yeterince konuşulmamakta, adeta gündem yapılmasından kaçınılmaktadır.

Küresel ısınmanın etkilerini öncelikle susuzluk olarak, afetlerde ise can ve mal kayıplarının artma olasılığını, işsizlik, pahalılık, asayiş ve güvenlik sorunlarını öncelikle bu büyüyen kentlerde yaşayanlar daha çok görececek ve hissedeceklerdir. Bu sorun karşısında yöneticiler, siyasiler, toplumdaki var olan örgüt temsilcileri sessiz, vatandaş olarak bizler de izleyici durumdayız. Ancak her durumda bu konu toplumun önünde temel bir sorun olarak durmaktadır.

25.04.2024

Küresel ısınmanın etkilerini öncelikle susuzluk olarak, afetlerde ise can ve mal kayıplarının artma olasılığını, işsizlik, pahalılık, asayiş ve güvenlik sorunlarını öncelikle bu büyüyen kentlerde yaşayanlar daha çok görececek ve hissedeceklerdir.